

Η Συμβουλευτική και η Ποιμαντική του Γέροντος Φωτίου κατά την Ιερά Εξομολόγηση*

Ο Γέροντας Φώτιος που γνώρισα

Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

Σε μια τέτοια σύναξη μνήμης, για την ευεργετική παρουσία του π. Φωτίου, είναι δύσκολο να αναπολήσει κανείς όλες εκείνες τις πτυχές που συγκροτούσαν τον βίο και την πολιτεία άνδρα ικανού και πεπαιδευμένου και κατέχοντος τα μυστικά μιας γνήσιας πνευματικής ζωής.

Στόχος της σημερινής μου προσλαλιάς, δεν είναι να βιογραφήσω τον άνδρα εκθέτοντας βιογραφικά στοιχεία. Σκοπός, που ατελώς σίγουρα θα τον υπηρετήσω, είναι να αναδείξω πτυχές από αυτό που διαισθάνομαι ότι ήταν η κύρια αποστολή του στη διαποίμανση το λαού του Θεού, που του εμπιστεύτηκε ο Πανάγαθος στα τόσα έτη της ιερατικής του διακονίας. Ο π. Φώτιος άσκησε κατεξοχήν με διάκριση το έργο της Ιεράς Εξομολόγησεως και της Συμβουλευτικής Ποιμαντικής. Υπήρξε πνευματικός πατέρας πολλών μοναχών, κληρικών και λαϊκών, ανδρών και γυναικών. Στο Άγιον Όρος, στην Αργολίδα, στην Πεντέλη (Καλλίσια) και στη Μονή Δαμάστας.

Από το 1978 και επί μία εικοσαετία εγκαταβίωσε με πρόταση του π. Πορφυρίου στον Ι. Ναό του Αγίου Νικολάου Καλλισίων Πεντέλης, προσφέροντας παρηγορία στους προσκυνητές, οι οποίοι συνέρρεαν καθημερινώς για εξομολόγηση.

Κατόπιν πρωτοβουλίας του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου, εγκαταστάθηκε στην Ι. Μονή Δαμάστας ως εφημέριος και ως πνευματικός από τις 24 Ιουνίου 1999, όπου παρέμεινε έως την κοίμησή του, στις **30 Απριλίου 2013**, δεχόμενος συνεχώς στην εξομολόγηση, προσφέροντας πνευματική στήριξη τόσο στην αδελφότητα όσο και στους προσκυνητές της Ιεράς Μονής και στα πολλά πνευματικά του παιδιά απ' όλη την Ελλάδα.

Η επί εικοσαετία μαθητεία κοντά του ως πνευματικού μου (1993-2013), μου έδωσε την ευκαιρία να ζήσω στιγμές της διακριτικής του παρεμβάσεως στην

* Εισήγηση σε επιμνημόσυνη σύναξη και ημερίδα στην Ιερά Μονή Δαμάστας, το Σάββατο 11 Μάϊου 2019, αφιερωμένη στα έξι χρόνια (2013-2019) από την εκδημία του π. Φωτίου, πνευματικού πατρός ημών γενομένου.

καθημερινότητα αλλά και στις όσες άλλες δραστηριότητές μου. Πλην όμως η προσωπική μου μαρτυρία συνδυάζεται και με μαρτυρίες άλλων ανθρώπων που η ενεργητική δράση του πατρός Φωτίου διαμόρφωνε τη ζωή τους.

Η συνολική εικόνα είναι, ότι ο π. Φώτιος υπήρξε άνθρωπος προσευχής, βαθιάς βιώσεως της λειτουργικής ζωής και της εκκλησιαστικής τάξεως. Αξέχαστες μένουν οι αγρυπνίες των Κυριακών και των μεγάλων εορτών όλο το διάστημα που έμεινε στα Καλλίσια. Πρόθυμος πάντοτε ακροατής μύχιων λογισμών και προβληματισμών όλων εκείνων που τον εμπιστευόνταν. Έχοντας διδαχθεί την τέχνη της συμβουλευτικής από τον Γέροντα Πορφύριο –με βαθιά συναίσθηση ότι δεν είχε τα χαρίσματά του– αλλά και από την εμπάθυνσή του στα κείμενα των πατέρων της Εκκλησίας, συνδύαζε και τη γυμνασία μιας νομικής σκέψεως. Κατόρθωνε να συγκεράσει όλα αυτά σε μία συμβουλευτική εξατομικευμένη καθοδήγηση των ανθρώπων που τον πλησίαζαν και να αντιμετωπίζει με εύστοχο τρόπο τα προβλήματα και τα ζητήματα που έθεταν σ' αυτόν.

Δύο μαρτυρίες επιβεβαιώνουν του λόγου το αληθές.

- **Η πρώτη**, του εκλιπόντος Καθηγητού μας **Ευαγγέλου Θεοδώρου**:

«Η γλυκιά αυστηρότητά του συνδυαζόταν με επιείκεια που ήταν αποτέλεσμα της συνηθισμένης στους Πατέρες «Οικονομίας», η οποία πάντοτε καταφεύγει σε δικαστική αναζήτηση και εξιχνίαση ελαφρυντικών μέσα στις ευρύτερες ψυχολογικές και πνευματικές συναρτήσεις της ζωής των εξομολογουμένων».

- **Η δεύτερη**, του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου: «Η αγιότητά του βοήθησε τον π. Φώτιο να ζήσει όλη την τραχύτητα της μοναστικής ζωής, για να σκορπίζει στον κόσμο γλυκύτητα. Ενώ δεν μιλούσε πολύ, με την μορφή του κέρδιζε την αγάπη του κόσμου. Πολλές φορές μόνο με κάποιο μορφασμό του προσώπου του προέτρεπε σε κάτι η απέτρεπε από κάτι».

Ο π. Φώτιος είχε ενστερνιστεί απόλυτα το ρόλο του ως πνευματικού συμβούλου. Ως σύμβουλος και πνευματικός απέφευγε τη χειραγώγηση, που στερεί την ελευθερία, τις επιλογές και την ευθύνη από τους συμβουλευομένους. Πρότεινε έναν τρόπο ζωής, εκείνον της Ορθοδόξου πνευματικής ζωής. Ελάμβανε πάντοτε υπόψη τις προσωπικές και ψυχολογικές παραμέτρους του συμβουλευομένου. Σκοπός του ήταν να φανερώσει τη χαμένη ομορφιά, δηλαδή την εικόνα του Θεού, μέσα στη ζωή των πνευματικών του τέκνων. Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι στο πλαίσιο του Μυστηρίου της Ιεράς Εξομολογήσεως και της πνευματικής καθοδήγησης, που ασκούσε ο π. Φώτιος, επεδίωκε την βιοκαλική μεταμόρφωση σκέψεων, λογισμών, συναισθημάτων και ενεργειών των συμβουλευομένων.

Ο πατήρ Φώτιος ανταποκρινόταν στη διάθεση των προσερχομένων να του ζητήσουν τη συμβουλή του. Δεν έδινε ευκαίρως-ακαίρως συμβουλές. Έπρεπε ο άλλος να του τις ζητήσει. Ο ίδιος έδινε φειδωλά εξ ιδίας πρωτοβουλίας συμβουλές. Απέφευγε τις υποδείξεις. Όταν όμως έπρεπε, πρότεινε κάτι συγκεκριμένο. Ανέμενε την αποδοχή εκ μέρους μας χωρίς να επιμένει. Ενστερνιζόταν την άποψη του Γέροντα Πορφυρίου ότι: «σπουδαίος γέροντας δεν είναι εκείνος που δίνει σοφές συμβουλές αλλά εκείνος που τα πνευματικά του παιδιά τις αποδέχονται και τις εφαρμόζουν, γιατί αυτό βοηθάει στην προκοπή του βίου τους».

Αλλωστε, είναι ομόφωνη η στάση της παραδόσεώς μας, ότι πρέπει να επιζητούμε τη συμβουλή των πατέρων: «Συμβουλῆς δέ μέτεχε πατέρων σου καί ποιήσεις τόν ἅπαντά σου χρόνον ἐν ἀναπαύσει» (Αββᾶς Ἡσαΐας). Ο Μ. Βασίλειος υποστηρίζει ότι «ἀσυμβούλευτος ἄνθρωπος πλοῖον ἐστὶν ἀκυβέρνητον, ὡς ἔτυχε ταῖς φοραῖς τῶν πνευμάτων ἐκδεδομένον». Σέ τελευταία ἀνάλυση «ἀνὴρ ἀσύμβουλος ἑαυτοῦ πολέμιος» γι' αυτό «μετά βουλῆς πάντα ποίει» συμβουλεύει ὁ Γέρον Ἰωάννης (χρόνος ακμῆς ο ἕκτος αἰώνας).

Φαίνεται ὅτι ὅλοι μας που ἀπευθυνόμασταν στον π. Φώτιο λαμβάναμε σοβαρά υπόψη τις παραπάνω προτροπές της Παραδόσεώς μας. Ἐστῶ κι ἀν κάποιες φορές μπαίναμε στον πειρασμό νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν στάση του σημερινού ἐκκοσμικευμένου ἀνθρώπου. Οἱ σύγχρονοί μας συνήθως ἀποφεύγουν νὰ ζητουν συμβουλές ἢ κι ἀν τίς ζητουν, κάνουν τελικά «του κεφαλιού τους», γιὰ νὰ νοιώθουν αὐτόνομοι καὶ ἀπελευθερωμένοι.

Ανατρέχοντας στις ὥρες που τον συναναστραφήκαμε, μπορούμε νὰ θυμηθούμε περιστατικά ἀλλὰ καὶ κρίσεις του που ἄλλοτε ταυτιζόμασταν ἀπόλυτα ἢ καὶ ἄλλοτε εἶχαμε κάποιες ἀντιρρήσεις, σχετικές με πολιτικές ἐξελίξεις ἢ ἐκκλησιαστικές καταστάσεις. Κάποιες φορές αἰσθανόσυνα ὅτι στεκόταν ἀπόλυτος καὶ ἀμετακίνητος. Ἄλλοτε πάλι ὅτι ἦταν υποχωρητικός. Γιὰ καταστάσεις ἢ καὶ πρόσωπα μας μάθαινε τὸ ὄχι εὐκόλο, νὰ χρησιμοποιούμε τὴν κρίση μας χωρὶς νὰ κατακρίνουμε. Ἐτσι ἀποφεύγεται ἡ ταπεινοφάνεια καὶ λειτουργεῖ καλύτερα ἡ ορθή κρίση καὶ ἡ εὐκρινῆς μετάνοια.

Συγκρατῶ αὐτὸ που αἰσθανόμουν ἀπὸ συζητήσεις μαζί του. Θα τον χαρακτήριζα ὡς «ενισχυτικό». Ὅπως ὁ ἴδιος ἐπαινε δύναμη ἀπὸ τον «ἐνδυναμούντα αὐτόν Κύριο» ἔτσι καὶ ἐμεῖς βγαίναμε ἐνισχυμένοι ἀπὸ τὴν συνάντηση μαζί του. Ἐνθυμούμαι κάποτε, παραμονές ταξιδίου γιὰ συμμετοχή μου σε Συνέδριο στο ἐξωτερικό, του ἐκμυστηρεύτηκα τους φόβους μου γιὰ πλημμελή προετοιμασία μου. Γνωρίζοντας ἐκεῖνος ὅτι στη διατύπωση των φόβων μου ἤμουν λίγο υπερβολικός μου εἶπε: «Μὴ φοβάσαι, ὅπως σε ἔφερε μέχρις ἐδῶ ὁ Θεός θα σε πᾶει καὶ πιο πέρα καὶ θα

τα καταφέρεις». Άλλη φορά πάλι που διατύπωνα ανάλογες σκέψεις μου είπε: «Ε και τι πειράζει αν δεν τα πας και πολύ καλά. Ευκαιρία για ταπείνωση».

Τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; Επιλείπει με ο χρόνος διηγούμενον... Μία σχέση συμβούλου-συμβουλευομένου, πνευματικού πατέρα και πνευματικού τέκνου έχει και τις εύκολες και τις δύσκολες στιγμές της. Αν στοχαστεί προσεκτικά, με άνεση χρόνου, θα τις θυμηθεί, θα τις βρει όλες. Σημασία έχει αυτό που έρχεται αυθόρμητα σε στιγμή έξαρσης, σε στιγμή χαράς ή οδύνης και πόνου. Τότε ξεσπούν, εκρήγνυνται αισθήματα και συναισθήματα. Αν μπορείς και προλαβαίνεις τα καταγράφεις πνιγμένα σε δάκρυα, σε λύπη για την οδύνη του χωρισμού και αποχωρισμού.

Σε τέτοιες στιγμές, με αξίωσε ο Θεός λίγες μόλις ημέρες μετά την εκδημία του, ανήμερα του Πάσχα, Λαμπρή του 2013, να καταγράψω σε ένα ολογράφημα τρόπον τινά ποιητικού λόγου, αυτό που υπήρξε για μένα, για μας όλους, ο πατέρας Φώτιος. Ο Σεβασμιώτατος το περιέλαβε στη *Μνήμη Γέροντος Φωτίου*, στη δεύτερη της έκδοση, Λαμία 2015, σ. 23-24. Επιτρέψτε μου να το μοιραστώ μαζί σας, γιατί, συμπυκνωμένα, δίνει αυτό που αισθανόμουν και αισθάνομαι ότι ήταν ο πατήρ Φώτιος για όλους μας: Ένα μεγάλο δώρο του Θεού.

Στὸν πατέρα Φώτιο

Ὅπως μᾶς προέτρεπες νὰ λέμε
Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν,
σ' ὅτι Αὐτὸς ἐπέτρεπε ἢ ἀποτρέπει,
ἔτσι καὶ σὺ αὐτὸ ἀποκρινόσουν
στὴ δοκιμασία τῆς ἀρρώστιας σου,
ποὺ τὴν ὑπέμεινες ἀγόγγυστα.
Δὲν τὴν ἀπέτρεψε,
γιατί, κατὰ πῶς ἐπιμέτρησε τὶς δυνάμεις σου,
τὶς βρῆκε ἱκανές,
γνωρίζοντας ὅτι πάντα ἴσχυες
ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι σε Χριστῷ.

Σοφὰ μᾶς ὀδηγοῦσες, ἄλλους πιὸ αὐστηρὰ
κι ἄλλους πιὸ παρακλητικὰ καὶ παρήγορα.
Τὸ μέτρο καὶ ἡ μέτρηση ἀρχές σου βασικές.
Δὲν ἤθελες διακινδυνεύσεις.
Πάρε μολύβι καὶ χαρτί: Ἐπιμέτρησον.
Ζύγισε τὰ πράγματα.
Ποιὸ πρῶτο καὶ ποιὸ δεύτερο: Ἱεράρχησον.

Ὑπομένων ὑπόμενε καταστάσεις καὶ ἀνθρώπους.
Ἄσε τὸν χρόνον νὰ κυλάει μὲ τὸ μέρος σου.
Δὲν χρειάζεται ἡ γροθιά νὰ καταλήγει στὸ μαχαίρι.
Τουλάχιστον, ὄχι πάντα.
Ἡ σύστασή σου γιὰ εἰρήνη μετὰ πάντων
φωτιζόταν ἀπὸ τὸ παύλειο: εἰ δυνατόν ἐστι.

Τούτη τὴν ὥρα τῆς θλίψης γιὰ τὴν ἀναχώρησή σου,
μένει στὴ θύμησή μας ἡ ἤρεμη ὀσιακὴ μορφή σου,
γαλήνια καὶ εἰρηνικὴ,
ν' ἀνασαίνει μὲ τὴν ὕστατη πνοὴ ζωῆς
ποῦ ἀπόμενε στὰ σωθικά σου.

Κι ἐκεῖ, παιδιά σου, τέκνα πνευματικά, Γέροντα,
ποῦ σὲ σεβάστηκαν καὶ σ' ἀγάπησαν,
σὲ τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους
τὴν ὕστατη στιγμή τῆς ἐπίγειας παρουσίας σου,
ἀσπαζόμενοι τὸ χέρι ποῦ εὐλογοῦσε
καὶ τὰ ὀδηγοῦσε πρὸς τὸν Κύριο.
Ἐκεῖνον, ἀπ' τὸν Ὅποιο ἐξαιτούμεθα τώρα
ν' ἀναπαύει τὸ τίμιο σκῆνωμά σου
καὶ τὴν ἀγαθὴ ψυχὴ σου
εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Βιβλιογραφία

- ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΦΩΤΙΟΥ ΚΕΡΑΣΙΩΤΟΥ, *Το καθημερινὸ καθήκον τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ*.
Μικρὸ εἰκονογραφημένο τευχίδιο νουθεσιῶν καὶ μικρῶν προσευχῶν.
Ἐκδοσὴ Ι. Μονῆς Δαμάστας, χ.χ., 16 σ.
- ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ευαγγέλου Δ., *Ὁ γέροντας Φῶτιος (1933-2013)*, Ἐκδοσὴ Ι. Μονῆς Παναγίας
Δαμάστας, Αθήνα 2017, 112 σ. Περιλαμβάνει ἐπίσης δύο Παραρτήματα: Α' *Ανθολόγιο κηρυγμάτων Γέροντος Φωτίου*, σ. 113-230 καὶ Β' *Φωτογραφίες* σ. 231-244. Βιβλιοπαρουσιάσεις: Θεοδώρου Γ. Παπακωντίνου <http://www.diapoimansi.gr/PDF/papaFvt.pdf> καὶ Κωνσταντίνου Χολέβα <https://www.pemptousia.gr/2017/06/o-evangelos-theodorou-viografi-to-geronta-fotio-ton-kallision/>

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ, *Μνήμη Γέροντος Φωτίου*, Έκδοσις Ιεράς Μητροπολέως Φθιώτιδος, Λαμία 2015 (2013), 48 σ. Περιλαμβάνει και φωτογραφικό υλικό.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Αλεξάνδρου Μ., *Σταθμοί αναψυχής*, ποιητική συλλογή, έκδοση εκτός εμπορίου, Αθήνα 2014, 28 σ. (το ποίημα Στον πατέρα Φώτιο, σ. 21-22).